

A francia gyümölcságazat a gyümölcsstermesztő gazdák országos szövetségének (FNPF) 66. kongresszusának tükrében

2012. január 25-26-án az egyik jelentős gyümölcsstermesztési körzetnek számító Languedoc-Roussillon régióban, ezen belül Pyrénées-Orientales megyében, Perpignan közelében, alig 10 kilométerre a spanyol határtól tartotta éves kongresszusát a francia gyümölcsstermesztők országos érdekképviselője (Fédération nationale des producteurs de fruits, FNPF). A mintegy 200 résztvevővel zajló kongresszus résztvevőit Gérard Majoral, az FDSEA 66 gyümölcságazati felelőse köszöntötte, aki megjegyezte, mindennél nagyobb szükség lenne az összefogásra egy jelenleg nagyon megosztott mezőgazdaságban, ágazaton belül és ágazatok között is. Yves Arris (président FDSEA 66) szerint más megyékhez képest még jobban érződik a munkabér-költség nagysága miatti versenyhátrány az ágazatban, mivel a spanyol határ túloldalán csak 6,50 euró egy órányi munkabér a gyümölcsösökben, míg ők ennek legalább másfélszeresét kénytelenek kifizetni – de a növényvédő szerek is 30%-kal olcsóbbak a spanyoloknál. Pyrénées-Orientales megye kertészei viszont a két ország közötti versenyen túl szélesebb dimenzióban is gondolkodnak – számukra a Földközi-tenger egész térségének kertészete a fontos, hiszen az ebben tevékenykedő termelők együttesen termelik meg sok gyümölcs esetében Európa szükségletének jelentős részét, így a piaci tendenciák mindenkit érintenek.

A 2011-es év Charlie Gautier FNPF-főtitkár szerint katasztrofális volt a termelőkre nézve, elsősorban a pénzhiány miatt elmaradó beruházások, a nyomott árak (főleg almában), az *E. coli*-hisztéria miatti kitört, a gyümölcsstermelőket is érintő piaci válság miatt, nem is beszélve a klimatikus szélsőségekről: az évszázad aszálya a tavasszal, utána a jégesőkkel kísért esősebb nyár. A rossz piaci helyzetben inkább csak elszigetelt, középszerű lépések történtek kétséges eredménnyel, noha arra lenne szükség az egész termékpálya összefogjon végre és előre menekülve érdemi, hosszabb távra szóló megoldást találjon. A nyári, elsősorban fogyasztás-élénkítő kampány szerinte nem biztos, hogy szerencsés, mert az alkalmazott alacsony árat a fogyasztó „normálisnak” tartja és nem lehet a későbbiekben a valós árat elfogadtatni vele. Gautier nagyon pesszimistán nyilatkozott a mezőgazdaság jövőjéről, olyannyira, hogy szerinte Bruno le Maire minisztert egy, a pulpitusra tett koporsóval kellene várni, jelezve, hogy ha nem változik érdemben semmi, ez a sors vár a mezőgazdaságra, egyik ágazatra a másik után. Ha nem lesz lehetősége a francia mezőgazdaságnak arra, hogy egyenlő eszközökkel vegye föl a versenyt a többi országgal, akkor menthetetlenül ellehetetlenül. Termelői hozzászólás szerint tarthatatlan a helyzet a nagykereskedelem hozzáállásával, ami zömmel külföldi termékeket forgalmaz, a francia termelőket pedig egyfajta örökös elégedetlenkedőknek tartja, a társadalom részéről pedig teljes közömbösséget tapasztalnak. Hiába jelentette be a miniszter az ősszel, hogy jobban föllépnek a tarthatatlan kereskedelmi praktikák ellen, a termelők szerint érdemben nem változott szinte semmi és a külföldi áru továbbra is ellenőrizhetetlenül özönlik a francia piacra, ezen belül pedig leginkább a párizsi nagybani piacra. Más vélemény szerint a francia piacon értékesíteni sokkal nehezebb számukra, mint exportálni és nem értik, miért? Miért nem evidens az, hogy a francia termékek elsősorban Franciaországban, francia fogyasztók által kerestessenek? Charlie Gautier szerint nem csak a munkabéreköltségek tarthatatlanok, hanem mindazok a feltételek, amiket a munkaügyi hivatal és a többi hatóság megkövetel a termelőktől, miközben a spanyol oldalon gyakorlatilag a másik véglettel lehet találkozni. Szerinte a legnagyobb probléma az, hogy vannak európai előírások, amit egyesek szinte sehogy nem alkalmaznak, mások pedig túl szigorúan kérnek számon, ennek eredménye pedig a jogosulatlan versenyelőny vagy a megmagyarázhatatlan versenyhátrány.

Megkezdődött a növény-egészségügyi kárenyhítési alap föltöltése – az eredeti elképzelések szerint az alap 35%-át a termelői befizetések, 65%-át az állami hozzájárulás adja, és azzal kalkuláltak, hogy a termőfelület 40%-a után befizetik a termelő a hozzájárulást annak reményében, hogy hektáronkénti 30 eurós hozzájárulásért cserébe, ha nála karantén kórokozó jelentkezik, akár tízezer eurót meghaladó kártérítésre is számíthat. Ami természetesen messze nem fedezi azt a kárt, amit egy termő ültetvény kivágása, kiesése és pótlása jelent, de segít a krízishelyzet túlélésében. Sajnos csak a termőterület 10%-a után történt meg a befizetés, a kialakult helyzetre szeretnének megoldást találni, hiszen az alapot mindenféle karantén kórokozóra (sarka, tűzelhalás, stb.) igénybe lehet venni – a minisztériummal való egyeztetések alapján az a megoldás is szóba jöhet, hogy az alaphoz való hozzájárulást kötelezővé teszik, mégpedig a francia gyakorlatban ismert „önkéntes kötelező hozzájárulás” formájában (CVO). A sarka elleni küzdelemben igyekeznek megtalálni azt a megoldást, ami lehetővé teszi, hogy a növény-egészségügyi szempontok betartása mellett csökkenthető legyen a kötelezően kivágandó ültetvényterület annak érdekében, hogy ne lehetetlenüljenek el egész gyümölcstermesztő körzetek. A kivágások után fizetendő kártérítés nagyságát pedig annak függvényében állapítják meg, hogy a termelő eleget tett-e a védekezési kötelezettségnek – de szeretnék elkerülni, hogy egyes termelők inkább pénzszerzési lehetőségnek tekintsék az alapot.

Szilvatermelői vélemény szerint nagyon oda kell figyelni a faiskolai beszerzésekre, mivel elsősorban a külföldi anyaggal is dolgozók esetében lehet arra számítani, hogy sarkával fertőzött áru kerül forgalomba, de hasonló kockázatot vállalnak/jelentenek azok a termelők is, akik külföldről szerzik be a szaporító-anyagot.

Luc Barbier, az FNPF kincstárnoka szerint 34 millió eurót jelent az ágazatnak az állandó munkabérré vonatkozó költségvetési könnyítés, ami azonban inkább konjunkturális intézkedés volt. Sokkal nagyobb jelentősége lenne annak, hogy végre olyan reform történjen a munkaügyi törvényekben, ami ésszerűsíti a mezőgazdasági részmunkaidős foglalkoztatást – elsősorban lehetővé téve annak rugalmas, például az időjáráshoz igazodó alkalmazását. A munkabér költségein keresztül érzékeltette, a jelenlegi, több évtizedekkel korábbi gazdasági és társadalmi realitásokon alapuló francia és az egységes európai szabályozás hiánya miatt egy óra munkabér alapköltsége 9,22 euró, ehhez 10% fizetett szabadság megváltás jár. Ebből a dolgozó 7,94 eurót kap óránként a szabadságmegváltással együtt, míg mindez a munkáltatónak 14,63 euróba kerül. Gazdasági példákkal mutatta be, hogy ma lényegesen kevesebbet kell dolgozni azért, hogy ugyanazon szolgáltatásokat meg lehessen venni, mint 30 évvel korábban, így nem állja meg a helyét az állítás, hogy veszélyben lenne a vásárlóerő és nem látja semmi akadályát annak, hogy az ÁFA 3 százalékpontos emelésével (19,6%-ról 22,6%-ra) befolyó többletet a munkabér-költségek csökkentésére és a versenyképesség növelésére fordítsák. A termelők szerint arra lenne legnagyobb szükség, hogy az EU-ban minden országra ugyanazon szabályok, így a szociális területen is, vonatkozzanak. Amíg ez nem következik be, nem kell azon csodálkozni, hogy míg Franciaországban tavaly egy gazdálkodó átlagos jövedelme 3,6%-kal csökkent, egy németországié 15%-kal nőtt. Luc Barbier aláhúzta, Gerhard Schröder annak idején azért vesztett választásokat, mert az ország jövőjét megalapozó, de a társadalomnak nem tetsző strukturális reformokat akart végrehajtani – szerinte a választások közeledtével mindenkinek el kellene gondolkozni azon, mi is az igazán fontos és milyen programra voksol a tavasszal.

Henri Pluinage (FNPF tisztségviselő) a kutatás-fejlesztésről beszélve elmondta, a versenyképességi kérdésekben talán ez az egyetlen terület, ahol az ágazatnak az alkalmazott zöldség- és gyümölcstermesztési kutató intézeten, a [Ctifi](#)-en keresztül nincs szégyenkezni valója. A tavaszi párizsi nemzetközi mezőgazdasági kiállításon, a SIA-n kötik meg azt a

megállapodást, aminek köszönhetően létrejön egy olyan kutatás-fejlesztési szövetség (GIS), ami a mintegy tíz évre tervezett működése során a gyümölcsstermesztést leginkább érintő kérdéseket vizsgálja tudományos alaposággal és háttérrel, az alap- és alkalmazott kutatás, valamint a termelői szféra együttműködése alapján. A GIS Fruits (gyümölcs informális kutatási csoport) hat területen tervezi működését folytatni, ezek:

- a szektor szereplőinek szerveződése és az ágazat versenyképessége,
- társadalmi elvárások,
- bio-agresszorok megismerése és kezelése,
- alkalmazkodás a klímaváltozáshoz, az egyes várható eseményeknek történő elébbemenetel,
- a gyümölcsstermesztési rendszerek vizsgálata három szinten: parcella, gazdaság, termelési körzet,
- a friss és földolgozott termékek minőségének javítása és megőrzése.

A Ctifl a nemzeti mezőgazdasági kutató intézettel, az [INRA](#)-val közösen részt vesz az Euphrin (European Fruit Research Institutes Networks) hálózat működésében – ebben 22 EU-tagország Svájc tudományos intézetei találhatók meg, a Ctifl konkrétan az almával kapcsolatos kutatási programokban, így pl. az Isafruit-ban aktív partner. Ez a program a következő területekre terjed ki:

- az almával és őszibarackkal kapcsolatos fogyasztói elvárások föltérképezése,
- betakarítás utáni folyamatok elemzése,
- a kutatási eredmények terjesztése (15 rendezvény két év alatt).

Hosszabb távra tervezve a Ctifl részese annak a programnak, ami az európai gyümölcságazat 2030-ra vonatkozó jövőképeinek tervezésére tesz kísérletet, és ennek figyelembe vételével határoznák meg a jövőbeni kutatási programokat. A kiindulási év 2010, ekkor az európai gyümölcsstermesztés a mezőgazdaságilag művelt terület 3%-át foglalta el és az előállított termelési érték 17%-át adta, ami 34 millió tonna árúnak felelt meg. Az EU zöldség-gyümölcs termesztésének árbevétele éves szinten 120 milliárd euró, 550 ezer munkavállalónak ad munkát és 1,4 millió gazdaságot érint. Az eddigi megállapítások szerint:

- a fogyasztás fölfuttatásának legjelentősebb akadályja a fogyasztó által magasnak tartott ár, a kiegyenlítetlen minőség, a praktikusság és folyamatos hozzáférhetőség hiánya,
- a viszonylag gyors minőségromlás miatt megoldandó a jobb tárolhatóság kérdése,
- a termelési ciklus viszonylag hosszú, a beruházások megtérülése csak hosszabb távon lehetséges, szükség van a hozamot és a jövedelmet optimalizáló intézkedésekre,
- hosszú távon is meg kell tudni őrizni a versenyképességet az EU-n kívüli termelő országokkal, elengedhetetlen a termékfejlesztést célzó innováció.

A 2020-as európai stratégia célja az, hogy intelligens, fenntartható, magas termelési színvonalat és foglalkoztatási arányt biztosító, a szociális kohéziót elősegítő gazdasága legyen Európának, ennek elérését a kertészeti termelés szociális, gazdasági, környezetvédelmi és innovációs síkon egyaránt elő tudja segíteni.

Noha – mint látható – tervekben, elképzelésekben nincs hiány, Charlie Gautier, az FNPF főtitkára nagyon pesszimista véleményt fogalmazott meg. Szerinte, ha két éven belül nem történik érdemi lépés a francia állam részéről az ágazati innováció érdemi támogatása, ösztönzése és a többi alapvető kérdés esetében, a gyümölcsstermelés végérvényesen a megszűnés útjára fog lépni Franciaországban.

Somogyi Norbert mezőgazdasági és TÉT-attasé, Párizs